

Държавна сигурност е била едно от основните оръжия на комунистическата партия след 9 септември 1944 г., с които наложеният от Москва режим е ликвидирал политическите партии в България. Това разкриват нови и малко познати архивни документи, включени в новия документален сборник на Комисията по досиетата **„Държавна сигурност и политическите партии в България 1944-1949“**.

Неговата премиера в четвъртък (15 януари 2015 г.) в Софийския университет събра университетски преподаватели, студенти, граждани, членове на Комисията по досиетата.

„Документите представляват интерес не само за историците, политолозите и хората, които изследват прехода, но и за по-широката аудитория“, заяви доц. Костадин Грозев от Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. „Едно време в учебниците този период се наричаше „народна демокрация“. Колко народна и колко демокрация може да видите, прочитайки тези документи“, допълни той.

По думите му този период (1944-1949) е добре познат на историците и е един от най-изследваните и с най-богата историография и е предизвикателство пред съставителите му от Комисията по досиетата. Той подчерта, че те не са тръгнали по пътя на познатото, а са се ориентирали към по-слабо известни документи и такива, които допълват вече познатата картина. „Определено сборникът има принос към допълване на познанията ни за историята в този период“, заключи той.

„Надяваме се да изненадаме изследователите и с непознати документи, защото като започнахме работата по сборника знаехме, че темата е експлоатирана, но се оказа, че в архивите на Държавна сигурност има много архивни материали, които не са били обект на изследване“, заяви Татяна Кирякова, директор на дирекция „Изследване на архива и публична дейност“ в Комисията по досиетата.

Написано от Държавна сигурност.com
Петък, 16 Януари 2015 18:34

Тя подчерта, че документите показват колко страшно е било словото в онзи период, когато за публично изказани позиции интелектуалци и политически фигури са плащали твърде висока цена. Кирякова даде пример с фейлетониста Трифон Кунев, който след 9 септември 1944 г. работи във вестника на БЗНС „Никола Петков“ „Народно земеделско знаме“, където води рубриката „Ситни, дребни като камилчета“, където критикува властта. В сборника е публикувано негово писмо до регентите, в което разкрива как е бил бит, псуван и хулен от тълпа от десетина души, нахлула в редакцията.

Красимир Кънев от изследователския отдел на Комисията по досиетата коментира редица документи, които разкриват репресивния характер на Държавна сигурност към опозиционните партии и тези от Отечествения фронт без самата БРП (к). Той отбеляза агентурното присъствие в опозиционните партии, внедрено от ДС там. Цитира и документи, според които в ръководителите в Държавна сигурност, по това време дирекция па подчинение на Главна дирекция „Народна милиция“ в МВР, ясно заявяват, че „най-подир ние сме длъжни да раздаваме правосъдие“.

В дискусиата взе участие доц. Румяна Маринова-Христиди, историк от Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Тя подчерта, че въпреки подробното изследване на периода 1944-1949 г. „ние се нуждаем от нови доказателства на утвърдените теми“. Тя се спря на два документа, включени в сборника, които представляват копия на

Написано от Държавна сигурност.com
Петък, 16 Януари 2015 18:34

печатни писма на Никола Петков до Георги Димитров и Васил Коларов, според чието съдържание той моли за милост. Историкът обърна внимание на факта, че опозиционният земеделски лидер не е подавал молба за помилване след издаване на смъртната му присъда и няма доказателства че това са автентични, писани или подписани от него документи.

„Включените в сборника документи могат да бъдат групирани в три основни категории: такива, които разкриват важни събития от вътрешнопартийния живот на политическата опозиция след 9 септември 1944 г., агентурни сведения за политическите партии и такива документи, които се отнасят за конкретни политически фигури от този период”, заяви журналистът Христо Христов, основател на специализираните сайтове **desebg.com**

и agentibg.com, който също беше поканен от организаторите на пресконференцията да се включи в дискусиата.

Той подчерта, че едни от новите документи в сборника, които предизвикват интерес, са документите за политици като Атанас Москов, Димитър Гичев, Никола Петков, Коста Лулчев, Атанас Буров, Александър Гиргинов, Петър Дертлиев и др., подбрани от досиетата им или от разработки на ДС срещу тях

Той отбеляза, че въпреки многобройните исторически изследвания на периода 1944-1949 г. документите за дейността на Държавна сигурност не са толкова подробно изследвани и новоиздаденият сборник допринася за популяризирането им в обществото отвъд тесния академичен интерес, което е и едно от задълженията на Комисията по досиетата.

Не на последно място Христов обърна внимание на подобреното качеството на документите във фототипното издание, припомняйки, че архивните материали от този период са трудни за разчитане дори в оригинал. Той направи паралел със сборник №4 „Държавна сигурност и промените в България 1944-1947”, издаден през 2011 г. под №4 от документалната поредица на Комисията, който е труден за разчитане за разлика от новия продукт.

Сборникът „Държавна сигурност и политическите партии в България 1944-1949” излиза

Излязоха нови документи на ДС за ликвидирането на политическата опозиция след 1944 г.

Написано от Държавна сигурност.com
Петък, 16 Януари 2015 18:34

под №18 от поредицата на независимия държавен орган от поредицата „Из архивите на ДС“. Фототипното издание включва 119 документа, а разширеното електронно издание (DVD) общо 240 документа. Сборниците се разпространяват безплатно от Комисията по досиетата, а техните електронни издания могат да бъдат изтеглени от [уеб страницата](#) на независимия държавен орган.